

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 glđ. 50 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr., za četri leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnilstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobje se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nasprotniki gornjeradgonskega bralnega društva.

Pred kratkim sprehajali so se mimo pokopališča pri Sv. Petru pri Radgoni trije gospodje: sodnik Sok, odpuščen cenilec Winkler in neki mestni zdravnik. Menili so se o bralnem društvu. Prvo besedo je imel Winkler in njemu je pridno pritrdjeval sodnik. A kaj so motrili ti modrijani? Toževali so, da bralno društvo nima družega namena, kakor žuliti in izsesavati kmeta, »katerega itak tlači dača.« Pravili so, da kmeta hudo zadene, ako naj poleg drugih plačil sedaj še za tako nepotrebno društvo udnino plačuje. Najbrž niso pomislili, da ta udnina znaša le 10 kr. na mesec. Nemška društva seveda nalagajo svojim društvnikom veliko večja plačila, katera se potem tratijo za brezpametne in brezkoristne namene in komedije.

Imenovani trije možiceljni seveda nimajo smisla za delovanje, ki je kmetu v korist; ti le skrbijo za svoj žep. Kar se Winklerja tiče, se mu najbrž jako toži po mastnih komisijonih in čisto naravno je, da se jezi nad bralnim društvom. V tem društvu sedijo namreč tisti možje, ki so povzročili, da se mu je pošel cenilec, in s tem vir dobrih dohodkov, za zmiraj odzvel. Ravno tako je s sodnikom Sokom. Njemu so tudi možje, ki so v bralnem društvu, priskrbeli že nekaj dolgih nosov, pred kratkim zopet prav dolgega. Sicer mu pa svetujemo, da naj se rajši za svojo službo briga in svoj jezik za zobmi drži, ker on ima precej bolečih strani, kjer se mu lahko do živega pride!

Najbolj pa se jezi in najbolj seveda hujska proti bralnemu društvu orehovski Bračko. Tudi pri njem je to čisto naravno. Kajti od sedaj naprej je bojni klic: Tu Bračko, tu bralno društvo! Očitnih Bračkovih pristašev Slovenci ne bodo spreobrnil; pa jih tudi ne marajo, ker jim za take ljudi prav nič ni. A ostalim kmetom, ki so do zdaj okoli blodili, kakor zgubljeni ovce, ne vedo, kam bi se obrnili in komu bi verjeli, dajamo to pomisliti: Kaj more Bračko ponujati? Nič. On je sam vesel, če njemu kdo kaj ponudi. On nosi sicer sedaj še svojo slavo okoli, a vse je minljivo na svetu, in tako tudi Bračkova slava. Kakšno zaslombo ima Bračko za prihodnost? Nobene. On se ne more sklicavati na svoje znanosti, ker jih nima; on se ne more niti sklicavati na pošteno voljo; ker volje, kmetu kaj dobrega storiti, dozdej še ni pokazal. Njegovo delovanje je le kruhorstvo. Drugače pa je pri bralnem društvu. V njem si podajajo roke duhovni in posvetni gospodje in kmetje. Prvim stoji na strani učenost, slednjim pa znanje kmečkih razmer in potreb. Ti kmetje blagrujejo bralno društvo, ker so razumni in vedo, kako koristno bode bralno društvo delovalo. Ako bi o tem ne bili prepri-

čani, ne bili bi pristopili k društvu. Vi ostali kmetje, pa volite sedaj: Tu Bračko, tu bralno društvo!

Kmetijsko vprašanje v Avstriji.

(Govor gosp. prof. dr. Ivana Pohl-a na socialnem shodu.)

(Dalje.)

Podlaga vsakega gospodarstva je dvojna: pogoji, katere že narava sama poda in katerih človek z lastno voljo predrugačiti ne more, in pogoji, katere si človek sam tako rekoč ustvari. K prvim je prištevati zemljišče in vreme, k drugim, umetne vrste, pa različne naredbe in odnošaje, katerih se je gospodar poprijel, da lažje svoje kmetijstvo vodi. Naravni pogoji, t. j. podnebje in zemljišče, sami na sebi so stalni, ne spreminjajo se nikdar toliko, da bi povzročili kaj takega, kar vidimo dandanes pri kmetijah.

Vzrok, da se je vsililo kmetijsko vprašanje, leži torej nedvomno v pogojih druge vrste, v človeških naredbah in popravah. V tem oziru se je v zadnjih stoletjih marsikaj čisto predrugačilo, prenovilo, na videz popravilo, ali v resnici poslabšalo. Te novotarije spravljajo dandanes prav vspešno kmeta ob njegovo lastnino, poganjajo brez prestanka sleherno leto tisoče gospodarjev s kmetij, od lastne hiše. Na kmetiji ne more več živeti, živeti pa hoče na vsak način in za to se tudi kmetič obrne tje, kjer mu ugodnejše razmere nadaljni obstanek zagotavljajo.

Prispodabljammo nadalje, kako se je kmetu svoje dni godilo in kako se mu godi dandanes! Kaka razlika se nam pokaže! Nekdaj je vsak okraj bil za-se, v gospodarstvenem oziru tako rekoč s plotom na vseh straneh zagrajen, brez sedanje živahne zveze s sosednimi okraji. Vsaka kmetija je bila tolika in obrodila je toliko, da se je obitelj pošteno doma preživela. Celo gospodarjenje je bilo tako urejeno, kakor so zahtevale domače razmere in potrebe. Kolikor se je na leto doma porabilo, toliko je kmet pridelal na svojem polju, in napak, kar je prineslo in obrodilo domače posestvo, porabilo se je skoraj brez izjem le doma.

Celo življenje se je tako uravnalo, da so veljala leto za letom prej navedena načela. Gospodarstvo se je torej ravnalo le po lastni, domači potrebi in porabi. Po letu je delal kmetič neutrudno od zore do mraka na polju ali travniku, a tudi po zimi ni praznoval. Popravljal je orodje, delal si novo, urejeval poslopje in užival, kar si je pridelal v potu svojega obraza.

S svetom kmet ni mnogo občeval, za druge ljudi se ni dosti brigal; dovolj mu je bilo, če in da je opravil svoje delo, preživel svojo družino. Denarja ni pogrešal, se potreboval ga je malokdaj.